Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2019-20

Cymeradwywyd gan y Cyngor 10 Medi 2020

Cynnwys

1. Cwmpas y cyfrifoldeb 3
2. Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r fframwaith llywodraethu 4
3. Llwyddiannau llywodraethu corfforaethol 2019-20 6
4. Lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi 10
5. Y materion a bennwyd y llynedd (2019-20) 14
6. Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2020-21 19
7. Casgliad 21
8. Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol 21

1 Cwmpas y cyfrifoldeb

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cyfrif priodol amdano, a'i fod yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd ddarbodus, effeithlon ac effeithiol.

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, mae dyletswydd ar yr Awdurdod hefyd i wneud trefniadau i sicrhau ei fod yn gwella'r modd y mae'n arfer ei swyddogaethau'n barhaus, gan roi sylw i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn cyflwyno trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus ymgymryd â datblygu cynaliadwy. Mae'n rhoi dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu ac i gyhoeddi amcanion llesiant er mwyn iddynt gyfrannu cymaint â phosibl at y saith nod llesiant cenedlaethol. Mae disgwyl iddynt hefyd gymryd pob cam rhesymol i gyflawni eu hamcanion.

Pan fydd yn cyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Awdurdod yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i lywodraethu ei fusnes ac i hwyluso camau i arfer ei swyddogaethau'n effeithiol, gan gynnwys trefniadau i reoli risgiau.

Cafodd Fframwaith Llywodraethu ei baratoi yn 2010 ac fe'i hadolygwyd yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government 2016.* Caiff y fframwaith ei ddefnyddio i adolygu'r trefniadau llywodraethu bob blwyddyn.

Yn sgil yr adolygiad ac yn unol â gofynion y Fframwaith, cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 29 Mehefin 2017. Diwygiwyd y Cod Llywodraethu Lleol a chafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 19 Mawrth 2020.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn dod â holl drefniadau llywodraethu ac atebolrwydd y Cyngor ynghyd mewn un ddogfen. Mae'r Cod yn seiliedig ar y canllawiau arferion gorau a nodir yn fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government.*

Bydd y Cod am 2020/21 yn cael ei hadolygu'n bellach i ystyried y newidiadau i lywodraethu oherwydd y pandemig coronafirws.

Mae'r fframwaith newydd hwn yn seiliedig ar y fframwaith rhyngwladol *International Framework: Good Governance in the Public Sector* (CIPFA/IFAC, 2014) a'r saith egwyddor a ganlyn:

A: Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

B: Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid

C: Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

D: Penderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen i wneud y gorau o'r camau i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig

E: Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion tu mewn iddo

F: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus mewn ffordd gadarn

G: Defnyddio arferion gweithio da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor graidd a'r is-egwyddorion a geir yn y fframwaith ac yn ein Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol.

Mae'r datganiad hwn hefyd yn bodloni gofyniad Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

2 Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r fframwaith llywodraethu

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi ymrwymo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol.

Mae Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion yn darparu cyfeiriad strategol clir ac mae'r cyfansoddiad yn diffinio rolau'r Cynghorwyr a'r swyddogion yn glir. Mae Archwilio Mewnol ac Allanol, y Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio wedi ymrwymo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn.

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu yn erbyn fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*. Roedd yr adolygiad yn cynnwys gweithdai ar gyfer aelodau/swyddogion gan gynnwys yr aelodau canlynol: Cadeirydd ac is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Aelod Lleyg y Pwyllgor Archwilio a Chadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Yn ogystal, bu i'r Swyddog Monitro; y Rheolwr Corfforaethol: Archwilio Mewnol; y Swyddog Adran 151; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfywio; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd; y Swyddog Perfformiad a Gwelliant Corfforaethol a'r Rheolwr Corfforaethol – Partneriaethau a Pherfformiad gymryd rhan hefyd. Yn ystod y gweithdai, cyflwynwyd pob ymddygiad a'i sgorio yn erbyn mecanwaith sgorio fel a ganlyn:

1/2 Annerbyniol – angen gweithredu ar frys

3/4 Yn is na boddhaol – angen gweithredu ar frys (o fewn 3-6 mis)

5/6 Boddhaol - angen gweithredu (cyn diwedd y flwyddyn, 9-12 mis)

7/8	Derbyniol – efallai bod angen cymryd rhai camau
9/10	Da – ystyrir bod y Llywodraethu, yn gyffredinol, yn dda ac yn bodloni'r arferion gorau – nid oes angen cymryd camau

Cafodd yr adolygiad o effeithiolrwydd a gynhaliwyd ar lefel y swyddogion ei lywio hefyd gan reolwyr o fewn yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu. Fe'i seiliwyd hefyd ar sylwadau gan yr archwilwyr allanol, asiantaethau arolygu eraill, y Grŵp Arweiniol a'r Swyddogion Arweiniol Corfforaethol. Cyflwynwyd fframwaith yr adolygiad gerbron y Pwyllgor Archwilio ym mis Ionawr 2019.

Mae effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu'n seiliedig ar dystiolaeth a sicrwydd sy'n deillio o:

- Archwiliadau ac arolygiadau mewnol ac allanol
- Rheolaethau ariannol
- Rheoli risg a pherfformiad
- Safonau moesegol a chyfreithiol
- Y Cyfarwyddwyr Corfforaethol ac uwch-reolwyr eraill, gan gynnwys y Swyddog A151 a'r Swyddog Monitro
- Y Pwyllgor Archwilio
- Y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Yn ogystal, mae'r Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol wedi cynnal adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol a'r dull o sgorio a chasglu tystiolaeth yn flynyddol. Cafodd yr adolygiad diwethaf o Fframwaith 2018/19 dyddiedig 22 o Fai 2019 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 17 o Orffennaf 2019, gyda sicrwydd uchel bod system da o graffu a chadarn mewn lle. Mae adolygiad 2019/20 dal ar waith, oherwydd y pandemig.

Mae'r Cyngor wedi llunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu'r systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd, a ddefnyddir i gyfarwyddo ac i reoli'r awdurdod a'i waith, yn ogystal â rhoi cyfrif i'r gymuned, ymgysylltu â hi, a'i harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro'r camau i gyflawni ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol costeffeithiol.

Mae'r system rheoli mewnol yn rhan bwysig o'r cod a bwriedir iddi reoli risg at lefel resymol. Ni all ddileu pob risg y bydd yr awdurdod yn methu â chyflawni ei bolisïau, ei nodau a'i amcanion, ac felly ni all ond roi sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd. Mae'r system rheoli mewnol yn seiliedig ar broses barhaus i bennu ac i flaenoriaethu'r risgiau rhag cyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n digwydd a'u heffaith os byddant yn digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae’r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ar gael ar wefan y Cyngor yn www.ceredigion.gov.uk

3 Llwyddiannau llywodraethu corfforaethol 2019-20

Mae’r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn amlinellu ymrwymiad yr awdurdod lleol i egwyddorion llywodraethu da. Yn y paragraffau a ganlyn, amlinellir llwyddiannau llywodraethu corfforaethol 2019-20.

A. Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith:

- Bu’r Cyfansoddiad yn destun rhagor o waith monitro ac adolygu yn ystod 2019-20 a chyhoeddwyd fersiwn ddiwygiedig ar wefan y Cyngor ym mis Mehefin 2019. Bydd nawr angen adolygiad pellach o hwn.
- Cafodd CeriNet ei datblygu i gynnwys gwybodaeth i weithwyr newydd, y Llawlyfr Gweithwyr, y Pecyn Adnoddau i Reolwyr Corfforaethol a Phenaethiaid a mynediad i staff i drefnu gwybodaeth a chyfleoedd o ran Dysgu a Datblygu.
  Cyhoeddwyd adroddiad blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2018-19 ar 31 Hydref 2019 gan gynnwys adolygiad o’r Amcanion Llesiant.
- Cyflwynwyd yr Archwiliad o Foeseg a gynhaliwyd gan Gyngor Sir Caerfyrddin gerbron y Pwyllgor Archwilio ym mis Gorffennaf 2019.
- Mae hyfforddiant ar gydraddoldeb ac amrywiaeth ac ar recriwtio a dethol gan gynnwys cyfleoedd cyfartal yn orfodol i bob un o reolwyr Cyngor Sir Ceredigion.

B. Sicrhau ei fod yn agored a’i fod yn ymgysylltu’n helaeth â rhanddeiliaid:

- Cwblhawyd arolwg Helpwch Ni i’ch Helpu Chi i roi llais i’r dinasyddion ynglŷn â darparu gwasanaethau yn y dyfodol.
- Penodwyd Swyddog Cydraddoldeb ac Ymgysylltu i gydlynu’r Polisi Ymgysylltu a’r Cynllun Cydraddoldeb Strategol.
- Mae pob ymgynghoriad ar gael ar wefan y Cyngor
- Hyrwyddir yr ymgynghoriadau ar y Cyfryngau Cymdeithasol.
- Cyhoeddwyd Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2018-19 ar 31 Hydref 2019.
- Ni wnaeth Adroddiad Gwella Blynyddol 2018-19 unrhyw argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella.
- Cymeradwyodd y Cyngor y Protocol ar gyfer Rhoi Hawl i Aelodau’r Cabinet Fynychu Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu (Rhan 5, Dogfen M2, y Cyfansoddiad).
- Diweddarwyd templed yr adroddiadau i’r Cyngor / Cabinet er mwyn cynnwys cyfeiriad at y goblygiadau cyfreithiol, y goblygiadau o ran staffio, y goblygiadau o ran eiddo / asedau a risgiau.

- Cynhaliwyd adolygiad o'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol yn 2019 a chraffwyd ar y gwaith hwn.
- Gweithiwyd mewn partneriaeth ag Awdurdodau Lleol a Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru ar yr adolygiad o'n Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol. Paratowyd cyfres o gwestiynau a fframwaith ymgysylltu ac ymgynghori ar y cyd ac o ganlyniad i hynny, cafwyd adborth oddi wrth bobl sydd â nodweddion gwarchodedig.

C. Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy:

- Cyhoeddwyd Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2018-19 ym mis Hydref 2019.
- Paratowyd pecyn adnoddau ymgysylltu â'r cyhoedd yn unol â'r Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu â'r Cyhoedd.
- Cymeradwyodd y Cyngor y Polisi a'r Strategaeth Rheoli Risgiau ynghyd â'r Fframwaith Rheoli Risgiau ar 24 Medi 2019.
- Cafodd hyfforddiant Rheoli Risgiau ei gyflwyno i'r Aelodau a'r Uwch Reolwyr a bydd pecyn e-ddysgu yn cael ei ddatblygu ar gyfer y swyddogion a'r staff.
- Caiff y wybodaeth ddiweddaraf ynglŷn ag arbedion yn y gyllideb a gwaith y Grŵp Datblygu eu hadrodd i'r Grŵp Ymgynghorol Trawsnewid ac Effeithlonrwydd Trawsbleidiol.
- Mae'r Awdurdod wedi cymryd y camau a ganlyn i roi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ar waith:
  - Paratoi amcanion llesiant a gwella a datganiad Llesiant
  - Cynnwys y nodau llesiant a'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn y broses cynllunio busnes
  - Rhoi offeryn Asesu Effaith Integredig newydd ar waith
  - Sefydlu grŵp a chynllun gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
  - Parhau i adolygu'r Cyfansoddiad a'i ddiweddaru yn ôl yr angen
  - Cwblhau asesiad llesiant lleol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
- Mae'r Offeryn a'r canllawiau ynghylch Asesu Effaith Integredig ar gael a chânt eu defnyddio i gefnogi'r broses o wneud penderfyniadau.

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen i wneud y gorau o'r camau i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig:

- Mae'r offeryn a'r canllawiau ynghylch Asesu Effaith Integredig ar gael ac mae'r hyfforddiant wedi'i gyflwyno fesul cam ar gyfer y swyddogion a'r Aelodau
- Mae Trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol ar waith er mwyn sicrhau bod y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni

- Mae grŵp rheoli prosiectau corfforaethol wedi'i sefydlu i ffurfioli'r gwaith o ddatblygu a rheoli prosiectau.
- Mae adolygiad o Brosiectau ar y Cyd ar y gweill. Mae'r adolygiad yn cynnwys adran am asesu risgiau ar draws prosiectau cydweithredol.

E. Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion tu mewn iddo:
- Hyfforddiant i'r Aelodau:
    - Hyfforddiant i Aelodau'r Cabinet ynglŷn â'r Cyfryngau: Sut mae delio â'r cyfryngau mewn argyfwng
    - Hyfforddiant i Aelodau'r Cabinet ynglŷn â'r Cyfryngau: Dosbarth meistr mewn sgiliau darlledu gan gynnwys cyfweliadau teledu 'byw'
    - Gweithdy Rheoli Prosiectau Corfforaethol a Thrawsnewid
    - Gwasanaeth Gofalwyr
    - Ymwybyddiaeth ynghylch Sgamiau
    - Gweithdai Hybu'r Economi
    - Gweithdy i drafod y Model Darparu newydd
    - Hyfforddiant ynghylch craffu ar gyfer Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion
    - Hyfforddiant cynefino llawn ar gyfer Cynghorydd newydd
    - Gweithdy Asesiad o Effaith Brexit ar Geredigion
    - Profiad Bws Dementia
    - Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn
    - Gweithdy'r Gyllideb (i'w gynnal ym mis Ionawr 2020)
    - Hyfforddiant Rheoli Risgiau
    - Ymwybyddiaeth ynghylch y Llinellau Cyffuriau
    - Hyfforddiant ynghylch y Cyfryngau Cymdeithasol
    - Mae modiwlau E-ddysgu hefyd ar gael i bob Aelod
- Trothwyon Diogelu: Cafodd Rhaglen Rheolwyr Ceredigion ei datblygu a'i rhoi ar waith. Rhaid i bob rheolwr gwblhau 6 chwrs gorfodol. Mae amrywiaeth o gyrsiau dewisol hefyd wedi'u datblygu.
- Bydd carfan arall o reolwyr yn ymgymryd â Rhaglen Arweinyddiaeth a Rheoli Lefel 4 yr ILM yn ystod 2019/2020.
- Mae Uwch Reolwyr wedi parhau i fynd i ddigwyddiadau Arweinyddiaeth Rhanbarthol a Chenedlaethol drwy'r flwyddyn gan gynnwys Ysgol Haf Academi Cymru.
- Datblygwyd cynllun prentisiaethau yn 2018/19. Mae'r grŵp cyntaf o 5 prentis wedi'u cymhwyso ac maent wedi llwyddo i sicrhau gwaith. Bydd yr ail garfan yn dechrau yn ystod hydref 2019 a bydd un cyfle am gymhwyster Lefel 3 yn cael ei ychwanegu.
- Datblygwyd panel cymwysterau corfforaethol. Diben y panel yw ystyried ceisiadau gan weithwyr am unrhyw gymwyster neu ddyfarniad y maent yn dymuno ymgymryd â nhw fel rhan o'u llwybr gyrfa neu

ddatblygiad proffesiynol. Bydd hyn yn sicrhau bod mynediad at gyllid a chefnogaeth yn cael ei rhannu'n deg ar draws y sefydliad.

- Caiff y modiwlau dysgu a datblygu a rheoli perfformiad eu rhoi ar waith o fewn CeriNet
- Mae nifer o gyrsiau hyfforddi ar gyfer staff ar gael ar-lein drwy fodiwlau e-ddysgu.
- Mae'r Cyngor wedi cytuno i gyflogi Swyddog Iechyd a Llesiant y Gweithwyr er mwyn cydlynu a hybu iechyd a llesiant o fewn y gweithlu.
- Mae Cynllun Gweithlu 2017-2021 yn nodi pedair thema:
  - Ymgysylltu a Chyfleoedd
  - Gweithlu hyblyg ac ystwyth
  - Hyrwyddo gweithlu dwyieithog a fydd yn gwasanaethu'r gymuned
  - Datblygu Arweinyddiaeth a Rheolaeth

  Mae'r cynnydd a wneir o ran y camau gweithredu yn y cynllun yn dda.

F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus mewn ffordd gadarn:

- Mae'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol yn eitem sefydlog ar agenda cyfarfodydd wythnosol y Grŵp Arweiniol a chaiff y gofrestr ei chyflwyno i bob Pwyllgor Archwilio.
- Mae'r risgiau presennol a'r rhai yn yr hirdymor y cyflwynir gan y pandemig wedi'u casglu ynghyd ac wedi'u hychwanegu at y Gofrestr Risgiau Corfforaethol o dan RO18 fel y gellir eu monitro'n rheolaidd gan y Grŵp Arweiniol yn ogystal a'r Pwyllgor Archwilio.
- Cymeradwyodd y Cyngor y Polisi a'r Strategaeth Rheoli Risgiau ynghyd â'r Fframwaith Rheoli Risgiau ar 24 Medi 2019.
- Caiff yr holl Risgiau Corfforaethol eu dyrannu i Swyddog Arweiniol Corfforaethol. Risgiau yw'r sail ar gyfer rhaglenni gwaith archwilio yr Adain Archwilio Mewnol fel sy'n ofynnol gan y system Pentana/MKI.
- Cafodd templed adroddiadau'r Cabinet ei ymestyn i gynnwys y risgiau a'r goblygiadau sy'n codi.
- Cyhoeddwyd adroddiad perfformiad Amcanion Llesiant a Gwella 2018-19 ym mis Hydref 2019.
- Cafodd y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ei diweddaru a'i chymeradwyo ym mis Chwefror 2018.
- Cymeradwyodd y Cyngor y Strategaeth TGCh a Gwasanaethau Digidol ym mis Mawrth 2018.
- Gweithredwyd ail-strwythyr o'r Adain Archwilio Mewnol yn Mai 2019. Roedd yr Adain wedi'i adnoddu'n llawn hyd Ionawr 2020.
- Defnyddio arferion gweithio da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol.
- Cyhoeddir adroddiadau blynyddol gan gynnwys:
  - Adroddiad Blynyddol yr Amcanion Llesiant a Gwella (Hydref 2019)

- Datganiad Ariannol Blynyddol yn cynnwys Datganiad Llywodraethu Blynyddol (Medi 2019)

G. Defnyddio arferion gweithio da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol:

- Mae cyfarfodydd y Cyngor yn cael eu gweddarlledu.
- Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ar waith.
- Caiff y swyddogaeth Archwilio Mewnol ei harwain gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol sydd â chymwyster CIPFA. Mae ganddi gryn brofiad o lywodraeth leol. Caiff ei chefnogi gan dîm sydd â’r wybodaeth a’r sgiliau priodol. Mae tri aelod o’r staff yn astudio ar hyn o bryd am gymwyster y Sefydliad Archwilwyr Mewnol ac mae dau aelod o staff yn datblygu sgiliau archwilio ym maes TGCh.
- Mae’r Cyngor yn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol bob blwyddyn.

4 Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi

Mae’r Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol fel arfer yn paratoi Adroddiad Blynyddol a gyflwynir i’r Pwyllgor Archwilio ym mis Mehefin. Mae’r adroddiad yn amlinellu canlyniadau unigol a chydganlyniadau’r adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, ac mae’n rhoi’r farn archwilio gyffredinol o ran sicrwydd yn seiliedig ar y gwaith archwilio hwn. Mae’r sicrwydd a ddarperir hefyd yn rhoi sylw i’r cynnydd a wneir o ran rhoi’r gwelliannau ar waith, ystyried y gofrestr risgiau a’r sicrwydd a ddarperir yn yr adroddiadau a gyhoeddwyd gan yr archwilwyr allanol. Rhoddir manylion yn yr adroddiad ynghylch cwmpas y gwaith archwilio a’r angen i ailflaenoriaethu drwy’r amser i sicrhau bod y gwaith a wneir o ran sicrwydd yn ddigonol. Cafodd y Pwyllgor Archwilio o 1 Ebrill 2020 ei ohirio oherwydd y pandemig, a achosiodd oedi yng nghymeradwyo’r adroddiadau Archwilio Mewnol blynyddol. Bydd rhain bellach yn cael eu cyflwyno i’r Pwyllgor Archwilio ar 7 o Hydref 2020. Mae’r RCAM wedi diweddaru Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio o sefyllfa yr Adain yn reolaidd trwy gydol yr adeg yma.

Ni wnaeth Archwilio Cymru (AC) nodi unrhyw wendidau mawr yn rheolaethau mewnol y Cyngor yn ISA260 2018-19. Er hynny, nodwyd bod y Pwyllgor Archwilio yn parhau i fonitro’r camau sydd angen eu cymryd yn y gwasanaeth oherwydd yr absenoldebau hirdymor a thymor byr a fu yn yr Adain yn y gorffennol.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi bod yn destun adolygiad gan (AC) er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â'u gwybodaeth a chyda deddfwriaeth. Yn ogystal, mae'r adran Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol blynyddol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol a'r dull o sgorio a chasglu tystiolaeth fel y nodir ym mhwynt 2 uchod.

Mae’r Adain Archwilio Mewnol yn cynnal hunanasesiad blynyddol o’r gwasanaeth gan ddefnyddio templed Nodiadau Cymhwyso LlL CIPFA ar ddiwedd pob blwyddyn

a oedd yn destun adolygiad allanol gan gymheiriaid yn ystod 2016-17. Y bwriad yw ailadrodd yr asesiad allanol hwn bob 5 mlynedd fel sy'n ofynnol gan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS). Mae'r cynlluniau gwella sy'n deillio o'r asesiadau hyn wedi'u cynnwys yn yr Adroddiadau Cynnydd chwarterol a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a chânt eu hadolygu yn flynyddol yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol. Mae'r Cynlluniau Gwella yn nodi'r gwelliannau a wnaed ac y bwriedir eu gwneud yn sgil yr argymhellion sy'n codi o'r asesiadau, ynghyd â chanlyniadau Rhaglen Gwella Sicrwydd Ansawdd y gwasanaeth yn unol â gofynion y PSIAS er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn medru monitro'r cynnydd a wneir gan y gwasanaethau.

Mae'r Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol wedi dod i'r casgliad yn ei Hadroddiad Blynyddol 2019/20, dyddiedig 25 o Fehefin 2020, yn seiliedig ar:

- y nifer, y cwmpas a'r sicrwydd a gafwyd o'r adolygiadau mewnol ac allanol a'r archwiliadau dilynol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2020, a
- derbyn y camau a gymerwyd gan y rheolwyr (yn enwedig y rheini a ystyrir yn sylweddol),

fod dal gan Gyngor Sir Ceredigion fframwaith boddhaol ar waith o ran llywodraethu, rheoli risgiau a rheolaethau mewnol i reoli'r modd y cyflawnir amcanion y sefydliad.

Mae'r Adroddiad Blynyddol 2019/20 i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 7 o Hydref 2020, fel y nodir uchod.

Mae Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid y Cyngor yn gweithredu fel yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) ac mae ganddo gyfrifoldeb hefyd dros Ddiogelu Data a Diogelwch TGCh.

Mae Fforwm SIRO yn cynnwys arbenigwyr yn eu meysydd e.e. Cyfleusterau, Diogelu Data, Diogelwch TG, ynghyd â Phenaethiaid TG, Cyfreithiol ac Adnoddau Dynol a rhai cynrychiolwyr o'r adrannau. Mae'r Fforwm yn cwrdd bob chwarter i drafod materion sy'n ymwneud â risg gwybodaeth a rheoli gwybodaeth.

Mae rolau allweddol a threfniadau craffu yr Asedau Gwybodaeth fel a ganlyn:

- Swyddog Diogelwch TG (ITSO) sy'n cynghori ynghylch diogelwch data ac ymgynghorwyr allanol sy'n cael eu cyflogi o bryd i'w gilydd i brofi trefniadau diogelwch yr Awdurdod a chynghori yn eu cylch.
- Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion IIRMO) sy'n cynghori ynghylch cydymffurfiaeth gyfreithiol gan sicrhau y cedwir at y polisïau a'r gweithdrefnau sydd ar waith.
- Mae'r Grŵp Corfforaethol Diogelu Data (a gaiff ei adnabod yn fewnol fel y Grŵp Corfforaethol Diogelu Data / Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol) yn cwrdd yn chwarterol a chaiff ei gadeirio gan y Pennaeth Cymorth Polisi (Dirprwy Gadeirydd - Pennaeth y Gwasanaethau TGCh a Chwsmeriaid).
- Cyflwynir Adroddiadau Blynyddol yn ôl yr angen i'r Pwyllgor Archwilio.

Yn ogystal â hynny:

- ITSO yw is-gadeirydd Fforwm Diogelwch Sector Cyhoeddus Cenedlaethol Cymru (Cymru WARP) sy'n cwrdd bob chwarter.
- IRMO sy'n cadeirio Cymdeithas Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion Cymru ac mae'n trefnu digwyddiadau ar draws Cymru.
- Mae'r IRMO yn rhan o Banel Sicrhau Ansawdd Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI) ar gyfer Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn sgil yr adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu, tybir bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda ar y sail mai 7/8 oedd y sgoriau ar gyfartaledd.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu ymrwymiad y Cyngor i egwyddorion craidd fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government,* yn rhoi arweiniad i'r holl Aelodau a swyddogion ar yr agenda lywodraethu.

Bydd adolygu'r Cod Llywodraethu Lleol yn rheolaidd yn rhoi lefel uchel o sicrwydd bod y trefniadau llywodraethu'n addas at y diben.

Pandemig Coronafirws

Oherwydd argyfwng y pandemig coronafirws, bu oll swyddfeydd y Cyngor ar gau i'r cyhoedd o 23 Mawrth 2020.

Yng ngoleuni'r argyfwng cenedlaethol a'r sefyllfa frys cododd o ganlyniad i'r pandemig, ac er mwyn diogelu buddiannau'r Cyngor a'r cyhoedd, mewn sefyllfaoedd lle bernir bod y penderfyniad yn un brys ac o'r math y byddai unrhyw oedi yn gwneud niwed difrifol i fuddiannau'r Cyngor neu'r cyhoedd, mae Arweinydd y Cyngor wedi dirprwyo pwerau dros dro i Brif Weithredwr y Cyngor a'r Grŵp Arweiniol wneud penderfyniadau sy'n ymwneud ag ymateb y Cyngor i COVID-19.

Gwneir y penderfyniad yn unol â rhan 4 o Gyfansoddiad y Cyngor.

Mae copi o'r Cofnod o Benderfyniad Brys ar gael ar wefan y Cyngor.

Sefydlwyd y Grŵp Rheoli Aur ar unwaith i hwyluso'r gwaith ac i ddarparu proses gadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau o'r cychwyn cyntaf.

Roedd gan y Cyngor weledigaeth glir y gallau pob unigolyn, busnes a gwasanaeth yn ddieithriad ei deall a chytuno arni ar gyfer y cyfnod addasu, er mwyn sicrhau bod Ceredigion yn llwyddo nid yn unig i leihau nifer y marwolaethau a ragwelwyd yn ystod penllanw cyntaf yr haint ond, yn bwysicach fyth, unrhyw gyfnodau o benllanw a ragwelir yn y dyfodol. Gweithredwyd hyn drwy dri cyfnod hyd yn hyn:

- Cyfnod 1: Bod yn barod – Cau pob gwasanaeth nad oedd yn hanfodol
- Cyfnod 2: Gweithredu – Darparu gwasanaethau dan amodau cyfnod cloi
- Cyfnod 3: Addasu a chydnerthedd hirdymor

Byddai Cyfnod 3 yn darparu cyfnod addasu wrth symud o'r ddau gyfnod cyntaf at bedwerydd cyfnod, sef cyfnod adfer. Er mwyn i hyn allu digwydd, rhaid i'r cyfnod addasu ystyried tair prif gydran a fydd yn allweddol wrth ddelio â COVID-19 ochr yn ochr â llacio elfennau o'r cyfyngiadau'n ddiogel, mewn dull sydd wedi ei reoli ac sy'n strwythuredig. Y tair elfen yw:

Cyfyngu + Ynysu + Dileu

Gan fod cyfyngiadau'r 'cloi mawr' yn cael eu lleddfu'n raddol a Llywodraeth Cymru yn diwygio ei chanllawiau, mae'r Cyngor yn edrych ar sut a phryd y gellid ailgyflwyno gwasanaethau neu sut y cânt eu darparu mewn ffordd wahanol. Nodir hyn mewn 'Cynllun y Ffordd Ymlaen' ar wefan y Cyngor.

Gobeithir y bydd y sectorau busnes a grwpiau cymunedol hefyd yn cyfrannu at y cynllun hwn er mwyn i'r sefyllfa fod yn eglur i holl drigolion Ceredigion.

Ar ôl rhoi'r gorau i gynnal cyfarfodydd cyhoeddus yn y lle cyntaf, mae cyfarfodydd y Cyngor yn dechrau cael eu hail-gyflwyno drwy lwyfan rhithwir.

Gall aelodau'r cyhoedd fynychu cyfarfodydd o bell wrth anfon e-bost i'r Gwasanaethau Democrataidd I gael manylion cofrestru. Mae rhestr lawn o gyfarfodydd o bell ar gael ar wefan y Cyngor. Bydd y Cyfarfodydd hefyd i'w gweld ar dudalen Facebook y Cyngor.

5 Y materion a bennwyd y llynedd (2019-2020)

Mae’r tabl isod yn cofnodi’r camau a gymerwyd yn ystod 2019-20 i ddatrys y materion a bennwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2018-2019

Mater	Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
(A1.3) Arwain drwy esiampl a defnyddio'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol hyn fel fframwaith ar gyfer gwneud penderfyniadau a chamau gweithredu eraill Gweithred: Y Pwyllgor Archwilio i gynnal ymarfer meincnodi.	Bydd ymarfer meincnodi yn cael ei gynnwys ym mlaenraglen waith y Pwyllgor Archwilio.	CJ	Mawrth 2020
(A2.2) Dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol Gweithred: Dylid cynnal dadansoddiad o anghenion hyfforddi a dylid paratoi cynllun gweithredu i ddarparu hyfforddiant yn 19/20	Cyflwynwyd Adroddiad ynghylch yr Archwiliad o Foeseg gerbron y Pwyllgor Archwilio ar 17/7/19. Dosbarthwyd holiadur ar gyfer staff yn e-bost ‘Newyddion Ceredigion’ ar 09-08-2019 er mwyn dadansoddi’r gofynion o ran hyfforddi. Gofynnwyd am gyngor oddi wrth y Tîm Dysgu a Datblygu ynglŷn â pharatoi a chyflwyno’r modiwl hyfforddi (byddai hyn yn cael ei ddatblygu ar ôl i’r ymatebion i’r holiaduron gael eu dadansoddi.) Modiwl hyfforddi wedi’i baratoi fel rhan o brosiect gan fyfyriwr ar leoliad. Trafodwyd hyn yng nghyfarfod y Grŵp Arweiniol ar 28/5/19. Crynhoi modiwl electroneg wedi ei drafod gyda Tîm Dysgu a Datblygu 16/12/19.	AR	Mawrth 2020

Mater	Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
(B1.1) Sicrhau diwylliant agored trwy arddangos, dogfennu a chyfathrebu ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored Gweithred: Cwblhau'r adolygiad o'r cynllun cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth	Mae dudalen newydd am Ryddid Gwybodaeth yn fyw ar wefan y Cyngor. Mae siart newydd y sefydliad yn darparu gwybodaeth fanwl am y Model Gwasanaethau Integredig newydd. Bydd hyn o gymorth i gwblhau'r Cynllun Cyhoeddi. Er hynny, mae cydweithrediad y Rheolwyr Corfforaethol yn hanfodol er mwyn sicrhau llwyddiant.	MNH	Mawrth 2020
(B1.4) Ymgynghori ac ymgysylltu yn ffurfiol ac yn anffurfiol i benderfynu ar yr ymyriadau/ffyrdd o weithredu mwyaf priodol ac effeithiol. Gweithred: - Cyflawni camau i wella gweithgarwch ymgysylltu	Mae polisi ymgysylltu a phecyn cymorth i'w gweld ar fewnrwyd newydd Ceri net. Mae trydydd drafft y Polisi Ymgysylltu newydd *'Siarad, Gwrando a Gweithio gyda'n Gilydd'* wedi'i baratoi. Bydd y Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a'r Rheolwyr Corfforaethol yn cymeradwyo'r polisi yn fuan cyn iddo fynd gerbron y Grŵp Arweiniol a thrwy'r broses wleidyddol. Penodwyd Swyddog Cydraddoldeb ac Ymgysylltu i gydlynu'r Polisi Ymgysylltu a'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac i roi cyngor ac arweiniad ynglŷn â pholisi. Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024 wedi'i ddiwygio ar ffurf drafft. Cafodd y cynllun ei gyflwyno gerbron y Pwyllgor Craffu priodol a'r Cabinet ac ymgynghorwyd â'r cyhoedd yn ei gylch rhwng 18/12/19 a 29/1/20. Bydd y drafft terfynol yn mynd gerbron y Cabinet ar 17/3/20. Ein bwriad yw cyhoeddi'r fersiwn derfynol erbyn 31/3/20.	MS	Mawrth 2020
(B3.1) Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn	Mae adolygiad manwl o'r Polisi Ymgysylltu wedi dechrau. Bydd hyn yn amlinellu sut y byddwn yn ymgysylltu â phobl Ceredigion. Bydd hyn yn	DD	Mawrth 2020

Mater	Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
ymgynghori arnynt yn ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod darpariaeth gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r darpar ganlyniadau. Gweithred: – Cynnal adolygiad o'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned	nodi'r ffyrdd y byddwn ni'n cyflwyno gwybodaeth iddynt, yn ymgysylltu â hwy, yn eu cynnwys, yn cydweithio â nhw ac yn eu grymuso. Mae trydydd drafft y Polisi Ymgysylltu newydd *'Siarad, Gwrando a Gweithio gyda'n Gilydd'* wedi'i baratoi. Bydd y Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a'r Rheolwyr Corfforaethol yn cymeradwyo'r polisi yn fuan cyn iddo fynd gerbron y Grŵp Arweiniol a thrwy'r broses wleidyddol. Mae'r polisi yn seiliedig ar '*Sbectrwm Cyfranogiad Cyhoeddus'* Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'r llwyfan ymgysylltu digidol '*Engagement HQ.'*		
(B3.5) Cydbwyso adborth gan grwpiau rhanddeiliaid mwy gweithgar â grwpiau rhanddeiliaid eraill i sicrhau cynwysoldeb Gweithred: Cysylltu ag Awdurdodau Lleol eraill i sefydlu Arfer Orau	Bu inni weithio mewn partneriaeth ag Awdurdodau Lleol a Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru ar yr adolygiad o'n Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol. Lluniwyd set o gwestiynau a fframwaith ymgysylltu ac arolygon ar y cyd ynghyd ag adroddiad dadansoddi. Cyfrannodd yr adroddiad at y gwaith o ddiwygio'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Rydym yn adeiladu ac yn ehangu'r bartneriaeth ymgysylltu gyda'r Grŵp Ymgysylltu Rhanbarthol. Mae hyn yn cynnwys rhannu gweithgareddau a gwybodaeth ymgysylltu er mwyn osgoi dyblygu a chynyddu effeithlonrwydd gan gynnwys defnyddio llwyfannau ymgysylltu digidol megis Engagement HQ a Tractivity.	DD	Mawrth 2020
(C1.5) Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaeth yn effeithiol o ran pennu	Mae'r gwaith o adolygu'r Fframwaith Rheoli Risgiau Corfforaethol wedi'i wneud. Cafodd y Polisi a'r Strategaeth eu cymeradwyo gan y	CJ	Medi 2019

Mater	Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael Gweithred: Cwblhau'r Adolygiad o'r Fframwaith Rheoli Risg Gweithred: (O 17-18) Cyflwyno system Rheoli Perfformiad a chyhoeddi data perfformiad gwasanaeth ar-lein gan gynnwys costau fesul gwasanaeth a data gwerth am arian.	Cabinet ar 24 Medi a darparwyd hyfforddiant i'r Aelodau a'r Swyddogion ym mis Ionawr 2020. Cyflwynwyd y System Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn ystod 2018-19 a dechreuodd y drefn o adrodd ynghylch cynlluniau busnes 2018-19 ym mis Hydref y flwyddyn honno. Cafodd ymddiswyddiad y Swyddog Datblygu Cronfeydd Data yn gynnar yn 2019 effaith gan arwain at oedi o ran y gwaith datblygu. Fodd bynnag, mae swyddog newydd wedi dechrau ar ei waith ac mae cynnydd da wedi'i wneud o ran y tablau cyllid. Bydd hyn yn golygu y bydd modd cyhoedd data ynglŷn â chostau a gwerth am arian.		Rhag 2019
(D2.3) Ystyried a monitro risgiau sy'n wynebu pob partner wrth gydweithio gan gynnwys risgiau a rennir Gweithred: Y Pwyllgor Archwilio i dderbyn papur ar adolygiad o brosiectau cydweithio. Dilynir hyn gyda chynllun gweithredu ar gyfer gwella.	Mae adolygiad o'r prosiectau cydweithredol wedi'i gynnal o dan gyfarwyddyd Sue Darnbrook, Cyfarwyddwr Corfforaethol. Roedd yr adolygiad yn cynnwys adran ynglŷn ag asesu risgiau ar draws y prosiectau cydweithredol. Cafodd canlyniadau'r adolygiad eu casglu a'u dadansoddi a chawsant eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 5 Chwefror. Byddant yn mynd gerbron y Cabinet ar 17 Mawrth 2020.	DD	Mawrth 2020
(F3.4) Sicrhau bod sicrwydd ychwanegol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol y fframwaith llywodraethu, rheoli risg	Roedd y gwasanaeth ar ôl ei ailstrwythuro yn weithredol ar 4/5/19. Roedd holl arfarniadau perfformiad blynyddol staff Archwilio Mewnol wedi'u gwneud erbyn 15/5/19.	AR	Mawrth 2020

Mater	Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
a rheolaeth yn cael ei ddarparu gan yr archwilydd mewnol. Gweithred: Sicrhau bod capasiti a galluogrwydd yn cael eu hystyried yn ystod ailstrwythuro'r Archwiliad Mewnol sydd ar fin digwydd.	Cyflwynwyd Cynllun Archwilio Drafft 19/20 i'r Pwyllgor Archwilio ar 11/4/19 a chymeradwyodd y Pwyllgor Archwilio Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 19/20 ar 17/7/19. Mae cyfarfodydd rheolaidd yn cael eu cynnal gan yr adain archwilio mewnol a'r staff er mwyn monitro canlyniadau a pherfformiad. Mae tri o staff yr adain archwilio wedi dechrau ar hyfforddiant cymwysterau proffesiynol Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol ac mae dau wrthi'n gwella eu gwybodaeth am archwiliadau ym maes TGCh. Un aelod o staff wedi gadael 31/1/2020. Trefniadau mewn llaw i sicrhau effaith lleiaf ar y gwasanaeth.		

Nodwch: Bydd unrhyw gamau nas cwblheir yn llawn erbyn y dyddiad cwblhau yn cael eu trosglwyddo i Gynllun Gweithredu 2019-20

6 Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2020-21

Yn sgil gweithredu ac adolygu fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016),* cafodd y materion a ganlyn eu pennu i'w datrys yn ystod 2020-21.

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r swyddogion yn ymddwyn ag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny	Bydd y Swyddog Monitro yn parhau i gynghori'r Aelodau ynglŷn â'r angen i ddatgan lletygarwch / rhoddion. Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • cysylltiadau personol agos â swyddogion / Aelodau eraill Bydd y Swyddog Monitro yn cynnal adolygiad o'r Aelodau sy'n dal cyfarwyddiaethau pan gânt eu penodi i gyrff allanol. Bydd y ffurflenni gollyngiadau ar gyfer yr Aelodau yn cael eu diweddaru.	Ymgorffori ymddygiad ag uniondeb ymhellach	EP	Mawrth 2021
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredol safonol priodol drwy bolisïau a phrosesau a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol	Caiff Cofrestr o Gontractau ei chyhoeddi. Caiff Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig ei chyhoeddi. Parhau i fonitro'r nifer sy'n gwneud y modiwl e-ddysgu gorfodol ynghylch chwythu'r chwiban. Mae'n is na'r gofyn ar hyn o bryd. Hyfforddiant moeseg / llywodraethu ei gynnig.	Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach	EP AR	Mawrth 2021

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad Cwblhau
(B1.1) Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Cwblhau'r adolygiad o'r Cynllun cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth.	Arddangos ymrwymiad i fod yn agored	MNH	Mawrth 2021
(B3.1) Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	Cwblhau'r adolygiad o'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned gan gynnwys darpariaethau ynghylch y modd yr ymgysylltir â rhanddeiliaid yn y dyfodol.	Gwella ymgysylltu â'r gymuned	MS	Mawrth 2021
(C1.5) Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Rheoli disgwyliadau Defnyddwyr y Gwasanaethau drwy gyhoeddi gwybodaeth am berfformiad y gwasanaethau gan gynnwys data am gostau a gwerth am arian.	Rheoli disgwyliadau defnyddwyr y gwasanaethau	CAJ	Mawrth 2021

7 Casgliad

Yn ystod yr adolygiad blynyddol o'r fframwaith llywodraethu, cafodd y cynnydd yn erbyn fframwaith newydd CIPFA/SOLAFE, *Delivering Good Governance Framework (2016),* ei fesur. Canfuwyd bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda.

Mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn, gan gofnodi llwyddiant yn erbyn pob un o'r saith egwyddor graidd.

Drwy lunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n dod â'r holl godau a dogfennau lleol ynghyd mewn un ddogfen, mae'n rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethu clir ar waith. Caniataodd hyn i'r Cyngor ymateb yn gyflym i'r bygythiadau a ddaeth yn sgil pandemig y coronafeirws ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae'r Cyngor wedi pennu nifer o fân faterion i'w datrys yn ystod 2020/21 ac mae wedi'u nodi mewn cynllun gweithredu (gweler uchod). Dogfennir y gweithrediadau yn gwreiddio o achos y pandemig, fel y gweler yn addas.

8 Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Dros y blynyddoedd nesaf, rydym yn bwriadu mynd i'r afael â'r materion uchod i wella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn sicr y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r gwelliannau angenrheidiol a bennwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd trwy gydol y flwyddyn 2019/20. Byddwn yn monitro'r camau i'w rhoi ar waith, a'r modd y maent yn gweithredu, fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf. Mae'n bosib bydd y pandemig yn atal rhai o'r camau, a caiff rhain eu cyfeirio a'u adrodd fel y gweler yn addas i'r Cyngor yn DLIB 2020/21.

Llofnod

Prif Weithredwr

Arweinydd y Cyngor